

Tadqiqot **uz**

ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР МАВЗУСИДАГИ КОНФЕРЕНЦИЯ МАТЕРИАЛЛАРИ

2020

- » Ҳуқуқий тадқиқотлар
- » Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар
- » Тарих саҳифаларидағи изланишлар
- » Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни
- » Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни
- » Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар
- » Педагогика ва психология соҳаларидағи инновациялар
- » Маданият ва санъат соҳаларини ривожланиши
- » Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши
- » Техника ва технология соҳасидаги инновациялар
- » Физика-математика фанлари ютуқлари
- » Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар
- » Кимё фанлари ютуқлари
- » Биология ва экология соҳасидаги инновациялар
- » Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари
- » Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

conferences.uz

No 21
31 октябрь

**"ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР"
МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА 21-КҮП ТАРМОҚЛИ
ИЛМИЙ МАСОФАВИЙ ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛЛАРИ
14-ҚИСМ**

**МАТЕРИАЛЫ РЕСПУБЛИКАНСКОЙ
21-МЕЖДИСЦИПЛИНАРНОЙ ДИСТАНЦИОННОЙ
ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИИ НА ТЕМУ "НАУЧНО-
ПРАКТИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ"
ЧАСТЬ-14**

**MATERIALS OF THE REPUBLICAN
21-MULTIDISCIPLINARY ONLINE DISTANCE
CONFERENCE ON "SCIENTIFIC AND PRACTICAL
RESEARCH IN UZBEKISTAN"
PART-14**

ТОШКЕНТ-2020

УУК 001 (062)
КБК 72я43

"Ўзбекистонда илмий-амалий тадқиқотлар" [Тошкент; 2020]

"Ўзбекистонда илмий-амалий тадқиқотлар" мавзусидаги республика 21-күп тармоқли илмий масофавий онлайн конференция материаллари тўплами, 31 октябрь 2020 йил. - Тошкент: Tadqiqot, 2020. - 9 б.

Ушбу Республика-илмий онлайн конференция 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналишлари бўйича Ҳаракатлар стратегиясида кўзда тутилган вазифа - илмий изланиш ютуқларини амалиётга жорий этиш йўли билан фан соҳаларини ривожлантиришга бағишиланган.

Ушбу Республика илмий конференцияси таълим соҳасида меҳнат қилиб келаётган профессор - ўқитувчи ва талаба-ўқувчилар томонидан тайёрланган илмий тезислар киритилган бўлиб, унда таълим тизимида илфор замонавий ютуқлар, натижалар, муаммолар, ечимини кутаётган вазифалар ва илм-фан тараққиётининг истиқболдаги режалари таҳлил қилинган конференцияси.

Масъул мухаррир: Файзиев Шохруд Фармонович, ю.ф.д., доцент.

1.Хуқуқий тадқиқотлар йўналиши

Профессор в.б.,ю.ф.н. Юсувалиева Раҳима (Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети)

2.Фалсафа ва ҳаёт соҳасидаги қарашлар

Доцент Норматова Дилдора Эсоналиевна(Фаргона давлат университети)

3.Тарих саҳифаларидағи изланишлар

Исмаилов Ҳусанбой Маҳаммадқосим ўғли (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси хузуридаги Таълим сифатини назорат қилиш давлат инспекцияси)

4.Социология ва политологиянинг жамиятимизда тутган ўрни

Доцент Уринбоев Хошимжон Бунатович (Наманганд мухандислик-қурилиш институти)

5.Давлат бошқаруви

PhD Шакирова Шоҳида Юсуповна (Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси хузуридаги "Оила" илмий-амалий тадқиқот маркази)

6.Журналистика

Тошбоева Барнохон Одилжоновна(Андижон давлат университети)

7.Филология фанларини ривожлантириш йўлидаги тадқиқотлар

Самигова Умида Хамидуллаевна (Тошкент вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш худудий маркази)

8.Адабиёт

PhD Абдумажидова Дилдора Раҳматуллаевна (Тошкент Молия институти)

9.Иқтисодиётда инновацияларнинг тутган ўрни

Phd Воҳидова Мехри Ҳасанова (Тошкент давлат шарқшунослик институти)

10.Педагогика ва психология соҳаларидаги инновациялар

Турсунназарова Эльвира Тахировна (Навоий вилоят халқ таълими ходимларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш ҳудудий маркази)

11.Жисмоний тарбия ва спорт

Усмонова Дилфузахон Иброҳимовна (Жисмоний тарбия ва спорт универсиети)

12.Маданият ва санъат соҳаларини ривожлантириш

Тоштемиров Отабек Абидович (Фарғона политехника институти)

13.Архитектура ва дизайн йўналиши ривожланиши

Бобоҳонов Олтибой Раҳмонович (Сурхандарё вилояти техника филиали)

14.Тасвирий санъат ва дизайн

Доцент Чариев Турсун Ҳуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

15.Мусиқа ва ҳаёт

Доцент Чариев Турсун Ҳуваевич (Ўзбекистон давлат консерваторияси)

16.Техника ва технология соҳасидаги инновациялар

Доцент Нормирзаев Абдуқаюм Раҳимбердиевич (Наманган мухандислик-курилиш институти)

17.Физика-математика фанлари ютуқлари

Доцент Соҳадалиев Абдурашид Мамадалиевич (Наманган мухандислик-технология институти)

18.Биомедицина ва амалиёт соҳасидаги илмий изланишлар

Т.ф.д., доцент Маматова Нодира Мухтаровна (Тошкент давлат стоматология институти)

19.Фармацевтика

Жалилов Фазлиддин Содикович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаптириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

20.Ветеринария

Жалилов Фазлиддин Содикович, фарм.ф.н., доцент, Тошкент фармацевтика институти, Дори воситаларини стандартлаптириш ва сифат менежменти кафедраси мудири

21.Кимё фанлари ютуқлари

Рахмонова Доно Қаҳхоровна (Навоий вилояти табиий фанлар методисти)

22.Биология ва экология соҳасидаги инновациялар

Йўлдошев Лазиз Толивович (Бухоро давлат университети)

23.Агропроцессинг ривожланиш йўналишлари

Доцент Сувонов Боймурод Ўралович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

24.Геология-минерология соҳасидаги инновациялар

Phd доцент Қаҳҳоров Ўқтам Абдурахимович (Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш мухандислари институти)

25.География

Йўлдошев Лазиз Толивович (Бухоро давлат университети)

Тўпламга киритилган тезислардаги маълумотларнинг хаққонийлиги ва иқтибосларнинг тўғрилигига муаллифлар масъулdir.

© Муаллифлар жамоаси

© Tadqiqot.uz

PageMaker\Верстка\Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

ТАСВИРИЙ САНЪАТ ВА ДИЗАЙН

1. Atajanova Bazargul Atabaevna

SÚWRETLEW ÓNERI SABAQLARÍnda OQÍWSHÍLARDÍ ERKIN

PIKIRLEWGE ÚYRETIW 7

ТАСВИРИЙ САНЪАТ ВА ДИЗАЙН

SÚWRETLEW ÓNERI SABAQLARÍNDA OQÍWSHÍLARDÍ ERKIN PIKIRLEWGE ÚYRETIW

*Atajanova Bazargul Atabaevna
Qaraqalpaqstan Respublikası
Nókis qalası 7-sanlı mekteptiň
Súwretlew óneri páni muğallimi*

Annotaciya: Maqolada, tasviriy san'at darslarida o'quvchilarda mustaqil fikrlash va ijodiy ish bajarishda go'zallikni his qilish va ko'ra bilish, tasvirlash qobiliyatlarini rivojlantirish haqida ma'lumotlar keltirilgan.

Kalit so'z: Tasviriy san'at, dars, tarbiya, o'quvchi, san'at, borliq, badiiy qurish-yasash, kompoziciya, natura.

Búgingi kunde qádiriyatlardı qayta tiklew barısında súwretlew óneri sabaqlarında hár túrli jol jobalar menen xalqımız miyrasınıń ónermenshilik, ámeliy bezew hám milliy dástúr, ápsana hám ráwiyatlardan paydalaniwlارın ámelge asırıw ushin ózine tiyisli metodikalardı qollaw mümkin, misalı 4-klassta súwretlew ónerin túsiniw qabillaw sabaqlarında kóriwimiz mümkin, yaǵını seziw qabillaw hám súwretlewdi ulıwmalastırıp ótiwde maqsetke muwapiq. Buniń ushin sabaqta, balalarǵa gózzallıqtı sezip qabillawdı úyretiwdiń maqseti waziypası túsindiriledi. Bunnan maqset gózzallıqtı seze biliw qábiletlerin rawajlandırıw hám súwretlew óneri tariyxin sonday-aq erkin pikirin júrite alıwǵa qaratilgan.

Oqıwshilar óz aldina qoyılǵan talaplardi, shınıǵıwlardi jaqsı ózlestiriw ushin ámeliy barista, yaǵını oylaw qabillaw tiykarında ótken sabaq temasına qaytiwı lazım. Súwretlew óneri oqıtılı metodikası shinigiwlarında pánnıń teoriyası hám oqıtılı usillari, sonday aq súwretlew óneri tiykarlri hám onıń tariyxi máselelerine oz aldina itibar berilgen. Ulıwma orta bilim beriwl mekteplerinde súwretlew óneri oqıw predmetiniń maqset hám waziyapalarınan kelip shıqqan hám bilimlendiriwdiń Mámlekетlik standartlarına tiykarlangan halda bilimlendiriw mazmuni aniqlanadı. Súwretlew óneri baǵadarlamasınıń tómendegi bes turi belgilengen:

1. Reallıqtı súwretlew (1 - 4 klasslarda).
2. Kórkem quriw-jasaw (1 -4 klasslarda).
3. Kórkem óner tiykarları (5-7 klasslarda).
4. Naturaǵa qarap súwretlew (1 - 7 klasslarda).
5. Kompozicion iskerlik (1 -7 klasslarda).

Reallıqtı súwretlewde oqıwshılardıń estetikalıq qarası, sezimi, usı tarawǵa tiyisli túsinikleri, oy órisi hám este saqlawların arttıriwdı ayriqsha rol oynaydi. Reallıqtı súwretlew sabaqlarında ádette tematikalıq kompoziciyalardı orinlawdan aldin ótkerilip, onda tábiyattaǵı hám dögerek-átiraptagy sulıwlıq hám gozzallıqtı kóre biliw, qabil etiw nátiyjesinde alıngan táśirlerinen ámeliy kórkem-dóretiwshilik jumıslarında paydalaniw názerde tutiladi. Sonday aq, tábiyatqa qilingan ekskursiyada zárür hallarda ayırım ob'ekt hám hádiyselerdi qálem, boyaw hám basqa kórkem materiallar járdeminde eskiz súwretleri de islenedi.

Súwretlew iskerliginiń bul qızıqlı túri ushin baǵdarlamada óz aldına saatlar ajıratılǵan bolıp, olar sabaqlar mazmunin jánedе bayıtadi. Quriw-jasaw ushin tiykarınan úsh túrli materiallardan paydalaniw názerde tutiladi:

- 1.Kórkem materiallar (reńli qaǵazlar, folga, gulqaǵazlar, plastilin, h.t.b.).
- 2.Tabyiy materiallar (terek japiroqları, shaqaları, tamırları, qabiqları, miywe hám palız ónimleriniń tuqımları, reńli taslar, biyday hám arpa shaqaları h.t.b).
- 3.Taslandıq materiallar (ishimlik hám dári-dármanlardan bosaǵan sintetikalıq ıdislар, shırıp

qutishaları, penoplast, idis qapqaqları) h.t.b.

Kórkem quriw-jasaw sabaqlarında balalardı qayshı menen islew, kley járdeminda jelimlew, qaǵazlardı zatlar formasına mas halda búklew, oraw, ayırım kórkem taslandıq hám tabiyiy materiallardı bir-birlerine jaqınlastırıw, qosıw arqalı súwret jaratıw siyaqlı uqiplılıqlar payda etiledi. Bul uqiplılıqlardı payda etiw baslawış klasslar baǵdarlamasında bir qatar tapsırmalardı orinlawdı názerde tutadı. Olar tómendegilerden ibarat:

Hár qiyli formadaǵı qálem salǵısh, qutisha, hawa sharı, bayraqsha, chaynik, mashina, samolyot, raketa hám sol siyaqlı zatlardı reńli qaǵaz hám kartonnan súwretin jasaw; nasekomalar – altın quońız, iynelik, góbelek h.t.b lardi reńli qaǵazlardı qırqıw arqalı payda etiw; reńli qaǵazlardı qırqıw, búklew hám jelimlew joli menen aspa oyınshiqlar tayarlaw; tabiyiy materiallar járdeminde balıq, nasekoma, qus, haywanatlardıń súwretlerin payda qılıw; reńli qaǵaz, kórkem hám taslandıq materiallardan applikaciya, kollaj, pape-mashe, aralas usulda mazmunlı kompoziciyalar (máselen, «Kóshede», «Kosmodromda»,) islew; taslandıq materiallar-sim, jip, gezleme qıyındıları, plasmassa idıslar, shırkı qutishaları, penoplast, idis qapqaqları járdeminde onsha quramalı bolmaǵan transport (qayıq, mashina, traktor h.t.b.), quslar (qarlıgash, totı, gáz, shımshiq, láylek, úyrek, úkki h.t.b.b.), haywanatlar (túlki, qasqır, qoyan, ayıw, jolbarıs, iyt, arıslan h.t.b.) diń oyinshiq súwretlerin islew; quritılǵan japıraqlar, peńli qaǵazlar, shaqalar járdeminde ashılgan gul, gullegen terek shaqası súwretin tayarlaw h.t.b.

Joqarida aytılǵaninday, bunday sabaqlardan maqset balalardı reallıqtı biliw, ondaǵı zat hám hádiyselerdiń ózine tán ózgesheliklerin, ásirese, duzilisi, forması, reńi, ólshemleri, ólshem birlikleri, keńislik halatları, olardı jıl máwsimlerine qarap ózgeriwlernerin ańlap jetiwlerine erisiwden ibarat. Demek, oqıwshılardı estetikaliq tábiyalaw, tábiyattaǵı hámde súwretlew óneri shıgarmalarındaǵı gozzallıqtı kóre biliw hám estetik qabil etiw, kórkem sezim, kóriw hám yadında saqlaw, sonday aq, reńdi seziw, keńisliktegi kórinisi, gúzetiwsheńlik hámde kórkem dóretiwshilik qábiliyetlerin arttırıwdan ibarat. Úyreniw zárür bolǵan ob'ektlерdi naturadan gúzetiwiń imkani bolmaǵan táǵdirde oqıtıwshı sabaqta balalardı kórkem óner shıgarmalarınıń reprodukciyaları, slaydları, fotoların kórsetiw arqalı erkin pikir júritiwde óz maqsetine erisedi.

Ádebiyatlar

1. R.Xasanov «Maktabda tasviriy san’atni óqitish metodikası» ÓzR FA «Fan» nashriyoti.2004 yil.
2. R.Xasanov. «Tasviriy san’at asoslari» 2009 yil.

**"ЎЗБЕКИСТОНДА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ ТАДҚИҚОТЛАР"
МАВЗУСИДАГИ РЕСПУБЛИКА 21-КЎП ТАРМОҚЛИ
ИЛМИЙ МАСОФАВИЙ ОНЛАЙН КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛЛАРИ**

(14-қисм)

Масъул мухаррир: Файзиев Шохруд Фармонович
Мусаҳҳих: Файзиев Фаррух Фармонович
Саҳифаловчи: Шахрам Файзиев

Эълон қилиш муддати: 31.10.2020

Контакт редакций научных журналов. tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot, город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC The city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000